

информацию о предлагаемом продукте, и дать возможность понимания о его необходимости.

Список использованных источников:

1. Статья: Тенденции развития рекламного рынка: 17 революционных изменений рекламе ближайших 5 лет или авторское видение тенденций развития рекламы и объявлений. Сергей Панов. [Электронный источник] Режим доступа: http://www.esoonline.ru/obzor_reklamnogo_rynka/tendencii_razvitiya_rynka/

2. Статья: Тенденции развития маркетинга 2017 и брендинг будущего. Ксения Ляшко. [Электронный источник] Режим доступа: <http://koloro.ua/blog/brending-i-marketing/trendy-marketing-a-i-brending-a-2017.html>

3. Статья: Основные тенденции развития рекламы в современном обществе. Золотарева Людмила Геннадиевна. [Электронный источник] Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osnovnyie-tendentsii-razvitiya-reklamy-v-sovremennom-obschestve>

Хачатрян Р.Х.

студент,

Полтавський юридичний коледж імені Ярослава Мудрого

ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Поширення тіньової економіки негативно позначається на дієвості механізмів та інструментів глобального управління та управління національними економіками. Фінансове право ринкового типу є найбільш ефективною системою протидії так званому «тіньовому праву». Попри те, що тіньові відносини з моменту перебудови політико-економічної системи в пострадянських республіках набули особливо широкого розмаху, термін «тіньове право» введено в науковий обіг порівняно нещодавно.

Основними сучасними проблемами тінізації економічних відносин у глобальному вимірі визнані тіньова зайнятість та тінізація фінансових потоків. Незважаючи на те, що проблема тінізації вже вийшла за межі національних економік, поки що відсутній цілісний та скоординований між країнами план дій щодо подолання тіньової економіки. Існуючі програмні документи або стосуються подолання її окремих проявів, зокрема відмивання «брудних грошей», боротьби з економічною злочинністю тощо, або спрямовані на протидію тіньовій економічній діяльності у масштабах національних економік. Тінізація економічних відносин має специфічний вплив на економіку України. Зовнішні кризові явища швидко призводять до масштабного вилучення капіталів з офіційної економіки, що поглиблює її кризовий стан. У контексті ризиків розбалансованості світової економіки та загроз чергової економічної кризи руйнування механізмів та інструментів тінізації економічної діяльності є передумовою забезпечення стійкості економіки до кризових явищ [3, с. 3].

При цьому важливо мати на увазі, що по суті фінансовий правопорядок устанавлюється, з одного боку шляхом забезпечення загальних правил, які забезпечують формально рівне відношення до всіх адресатів; з іншого боку – правил, які в достатній мірі викладені в законах та підзаконних нормативно-правових актах, стабільні та легкодоступні і можуть бути застосовані в судах. Розуміючи це можна зробити висновок, що законодавчо чи нормативно ці процеси не врегульовані, не мають чіткої правової основи, і тому вони автоматично освоюються в тіньовій сфері. Тіньова економіка є складним багатогранним явищем соціально-економічного життя суспільства. Вона характерна для будь-яких соціально-економічних систем. Однак, аж до теперішнього часу, в економічній науці не існує єдиного загальноприйнятого визначення категорії «тіньова економіка». Без єдиного визначення даної категорії неможливо точно визначити масштаби, які вона займає в економіці, та її структуру. А це, в свою чергу, ускладнює розробку заходів щодо боротьби з нею. Як показує досвід багатьох країн, тіньова економіка існує у всьому світі. Проте у різних країнах вона проявляється у різних масштабах та формах, а отже, чинить й різний вплив на всі соціально-економічні та політичні процеси, які відбуваються в тій чи іншій державі [4, с. 103].

Так, з початку 60-х і до кінця 80-х років тіньовий сектор економіки колишнього СРСР виріс у 30 разів і, навіть по заниженим оцінкам, досягнув більше 20% національного доходу. За розрахунками Світового банку в 1994 р. частка тіньової економіки досягла в Україні 48,1% сукупного обсягу ВВП. За думкою окремих дослідників, в середині 90-х років вже біля 70% ВВП в Україні у «тіні». Обсяг тіньового сектору української економіки становить щонайменше 350 млрд. грн. на рік. Кумулятивний відтік тіньового капіталу з країни за період з 2000 по 2008 рік становив \$82 млрд. Ця сума майже втричі перевищує витрати зведеного бюджету на охорону здоров'я за цей період, у 2,3 рази – обсяг прямих інвестицій. Ринки деяких нелегальних товарів істотно перевищують бюджет України. Місткість ринку нелегальної торгівлі природними ресурсами становить близько \$20 млрд. З наукової точки зору у тіньових економічних процесах ще багато не визначено. Вченими досі не створені не тільки якісні методи виявлення тіньових економічних процесів, але й не вироблено єдиного підходу до визначення сутності та місця тіньової економіки держави [4, с. 104].

Найбільш суттєвими до останнього часу були дослідження в галузі кримінального права щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Меншою мірою дискутувалися питання розширення зони застосування превентивного законодавства (адміністративного, фінансового) щодо підвищення ефективності боротьби з відмиванням коштів. Основна проблема будь-якої спроби розширити зону застосування превентивного законодавства полягає саме у нестачі контролю та нагляду на початковому, первинному рівні фінансової діяльності. Процес відмивання «брудних» грошей несе загрозу для загального економічного розвитку територій і країн, які відмовляються від жорсткого контролю за цим видом міжнародної злочинної діяльності. На відміну від більшості розвинутих країн, в Україні при легалізації «брудних» капіталів злочинці віддають

перевагу зберіганню їх у найбільш ліквідній формі. В більшості схем відмивання, з метою уникнення капітальних втрат у процесі легалізації, використовуються механізми переведення грошей з безготівкової в готівкову форму, в основному, через банківські установи. Основними складовими механізми запобігання відмиванню коштів у системі фінансового моніторингу, згідно з міжнародними стандартами, є ідентифікація клієнтів і дослідження та звітування про трансакції. Основним принципом сучасних стратегій із запобігання відмиванню коштів є принцип «знай свого клієнта», проголошений FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) у рекомендаціях 10 і 11. Зокрема, в рекомендації 10 йдеться про те, що фінансові інститути не повинні тримати анонімні рахунки чи рахунки, що відкриваються явно на фіктивні імена. У рекомендації 11 зазначається, що фінансові інститути повинні розпочинати розумні дії щодо одержання достовірної інформації про осіб, на чие ім'я відкриваються рахунки чи відбуваються трансакції, якщо виникають найменші сумніви, такі дані особи діють не від свого імені. У Сорока Рекомендаціях FATF міститься змістовна характеристика процесу ідентифікації особи, яка передбачає: ідентифікацію клієнта на основі достовірних документів, даних або інформації з незалежних джерел, отримання інформації про цілі та наміри ділових відносин, підтримання поточного контролю для того, щоб переконатися, що трансакції, які здійснюються, збігаються з інформацією про клієнта. На відміну від рекомендацій FATF, законодавство України застосовує чіткі вимоги до ідентифікації осіб, що не можна вважати недоліком [6, с. 85].

Законодавчими змінами в Україні запроваджені зміни щодо ідентифікації особи (клієнта), яка здійснюється до або під час встановлення ділових відносин, але до проведення фінансової операції. Таке формулювання вимоги більше узгоджується з рекомендаціями FATF. Відповідно до них фінансові установи можуть проводити ідентифікацію до або під час встановлення ділових відносин чи проведення трансакції. Крім того, рекомендації передбачають можливість завершення ідентифікації фінансовими установами і після проведення трансакції, якщо ідентифікація буде проводитись якомога швидше та коли трансакції не несуть великого ризику, а також коли це важливо для підтримки нормального здійснення їх функцій. Загальними ознаками, які вказують на відмивання коштів є: великі платежі готівкою, нетипові та такі, що не мають економічної мети, трансакції фондів із або до іноземних юрисдикцій, нетипова ділова діяльність або трансакція, велике або різке переміщення фондів, невідповідність суспільного становища клієнта з розмірами фондів, якими від оперує, захисна позиція при опитуванні. Неможливо повністю охопити та формалізувати за певними ознаками всі підозрілі трансакції. Науково-технічний прогрес і розвиток фінансового сектора створюють нові можливості для клієнтів, з-поміж яких злочинці у числі перших можуть використовувати певні переваги, задіювати при цьому додаткові ресурси. Крім того, за кожною з трансакцій може стояти окрема особистість, яка накладає власний індивідуальний характер. Саме тому можливим є твердження про наявність певних недоліків у нормативному закріпленні ознак підозрілих трансакцій, які базуються на неспроможності

процесу нормотворення щодо оперативного реагування на досягнення фінансового сектора та використання злочинцями новітніх можливостей в обхід ознак, закріплених у нормативно-правових актах, а також наявності нечіткості у визначенні вимоги про звітування щодо підозрілої трансакції. Оскільки в основі механізму звітування закладено обов'язковість звітування щодо окремих операцій із переліку тих, які досліджувались у межах внутрішнього фінансового моніторингу, у Законі закріплено два відокремлені переліки операцій, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу: фінансова операція підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу, якщо вона має одну або більше ознак, що містять ризики, аналіз яких та ініціативне їх виявлення, у свою чергу, покладається на суб'єкта первинного фінансового моніторингу та фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу за двома критеріями: розмірами угоди й її характером. Зважаючи на постійне вдосконалення схем відмивання коштів, запровадження саме позитивного переліку операцій, які підлягають звітуванню, на рівні закону є недоцільним через потребу постійного оновлення такого переліку [6, с. 85].

Отже, в деякій мірі норми законодавства України відповідають міжнародним нормам та нормам FATF. Але все одно є суттєві відмінності, хоч і є притаманні ознаки. В сучасній системі фінансового моніторингу України суттєвою перевагою є те, що в ній робиться акцент на чіткий облік та своєчасне та неупереджене звітування про проведення трансакцій. Це обумовлено тим, що обов'язковість звітування суб'єктів фінансового моніторингу поширюється лише на визначені типи операцій. Але згідно законодавства встановлюються чіткі ознаки підозрливості фінансових операцій. Тобто, вже є інструменти вичислення порушень у фінансових операціях та є уявлення як боротися з цим. Як висновок можна зазначити, що Україна робить значні успіхи у сфері боротьби з відмиванням коштів та тіньової економіки. Але все ж таки будуть залишатися приклади порушення законодавства у цій сфері, бо ця проблема встановлювалася протягом багатьох років та зникнути так просто вона не зможе.

Список використаних джерел:

1. Внукова В. М. Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квітня 2015 р.). – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Ексклюзив, 2015. – с. 6–9.
2. Бандурка О. М. Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квітня 2015 р.). – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Ексклюзив, 2015. – с. 3–6.
3. Леонова О. О. Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квітня 2015 р.). – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Ексклюзив, 2015. – с. 103–106.
4. Кіріка Д. В. Пріоритети механізму звітування про фінансові операції в системі фінансового моніторингу // Підпр., господ. і право. – 2013, № 4. – с. 84–88.
5. Користін О. Є. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні. – К., 2007. – 448 с.